

รายงานผลการศึกษา
ของคณะกรรมการวิสามัญศึกษาญัตติ เรื่อง ขอให้กรุงเทพมหานครเร่งเพิ่มประสิทธิภาพ
การแปรสภาพขยะมูลฝอยให้มีมูลค่า ก่อนให้ความเห็นชอบ

ด้วยในคราวประชุมสภากรุงเทพมหานคร สมัยประชุมสามัญ สมัยที่ ๑ (ครั้งที่ ๓) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติของนายนิรันดร์ ประดิษฐ์กุล เรื่อง ขอให้กรุงเทพมหานครเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการแปรสภาพขยะมูลฝอยให้มีมูลค่า และที่ประชุมมีมติเห็นชอบ ให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาญัตติดังกล่าวก่อนให้ความเห็นชอบ โดยกำหนดระยะเวลาในการพิจารณา ๙๐ วัน ประกอบด้วย

๑. พลตำรวจโท ธีระศักดิ์	ง่วนบรรจง
๒. นายสุทธิชัย	ทรรคนสฤกษ์ดี
๓. นายชยาวุธ	ศิริยุทธวัฒนา
๔. พลตำรวจตรี ประสพโชค	พร้อมมูล
๕. นายพรเทพ	ศิริวนารังสรรค์
๖. นายนิรันดร์	ประดิษฐ์กุล
๗. เรือโท วารินทร์	เดชเจริญ
๘. นางวรรณวิไล	พรหมลักขโณ
๙. นายบรรจง	สุขดี
๑๐. นางสุวรรณา	จุงรุ่งเรือง
๑๑. นายชาติรี	วัฒน์เขจร
๑๒. นายณัฐ	ศรีสุคนธ์นันท์
๑๓. นางอภิวรรณ	กัลดีแพร
๑๔. นางสุธิตา	พรเพิ่มพูน
๑๕. นายสุรพงษ์	ชูโต

ต่อมา ในคราวประชุมสภากรุงเทพมหานคร สมัยประชุมสามัญ สมัยที่ ๒ (ครั้งที่ ๒) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๘ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ขยายเวลาการพิจารณาของ คณะกรรมการวิสามัญฯ ออกไปอีกเป็นเวลา ๙๐ วันนับแต่วันที่ครบกำหนด เพื่อศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการ โครงการด้านการกำจัดมูลฝอยและโครงการเช่ารถเก็บขนมูลฝอย และพิจารณาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำสัญญาด้านการจัดการมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้เลือกนายสุทธิชัย ทรรคนสฤกษ์ดี เป็นประธานกรรมการ นายนิรันดร์ ประดิษฐ์กุล เป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง นายบรรจง สุขดี เป็นรองประธานกรรมการ คนที่สอง และ นางวรรณวิไล พรหมลักขโณ เป็นกรรมการและเลขานุการ มีการประชุมทั้งสิ้น ๑๐ ครั้ง บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ดำเนินการศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลดังต่อไปนี้

๑. ความเป็นมา

สืบเนื่องจากในคราวประชุมสภากรุงเทพมหานคร สมัยประชุมสามัญ สมัยที่ ๑ (ครั้งที่ ๓) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติของนายนิรันดร์ ประดิษฐ์กุล สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เรื่อง ขอให้กรุงเทพมหานครเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการแปรสภาพขยะมูลฝอยให้มีมูลค่า โดยนำเสนอปัญหาปริมาณมูลฝอยของกรุงเทพมหานครที่มีจำนวนมาก ซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการทำลายขยะมูลฝอยด้วยวิธีการต่างๆ หากกรุงเทพมหานครสามารถนำขยะมูลฝอยมาแปรสภาพให้มีมูลค่าจะเป็นการประหยัดงบประมาณ และเกิดประโยชน์ต่างๆ มากขึ้น อาทิ การแปรสภาพขยะมูลฝอยให้เป็นพลังงาน การให้เอกชนรับขยะไปทำธุรกิจคัดแยกขยะแต่ละประเภทและนำกลับไปใช้ประโยชน์ทำให้เกิดรายได้ การนำขยะมูลฝอยไปทำปุ๋ย เป็นต้น ซึ่งที่ประชุมสภากรุงเทพมหานครได้มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาญัตติดังกล่าวก่อนให้ความเห็นชอบ ประกอบด้วยคณะกรรมการฯ จำนวน ๑๕ คน เพื่อจัดทำแนวทางการเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการแปรสภาพมูลฝอยให้มีมูลค่าของกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดระยะเวลาในการพิจารณา ๙๐ วัน และคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ขอขยายเวลาการพิจารณาญัตติดังกล่าว เพื่อศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการโครงการด้านการกำจัดมูลฝอยและโครงการเช่ารถเก็บขนมูลฝอย และพิจารณาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำสัญญาด้านการจัดการมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้ขยายเวลาในการพิจารณาออกไปอีก ๙๐ วัน ในคราวประชุมสภากรุงเทพมหานคร สมัยประชุมสามัญ สมัยที่ ๒ (ครั้งที่ ๒) ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๘

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการมูลฝอยของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

๒.๒ เพื่อศึกษาแนวทางการแปรสภาพขยะมูลฝอยให้มีมูลค่าโดยนำมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์

สูงสุด

๓. การดำเนินการของคณะกรรมการวิสามัญฯ

คณะกรรมการวิสามัญฯ มีแนวทางในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

๓.๑ คณะกรรมการวิสามัญฯ ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการแปรสภาพขยะมูลฝอยให้มีมูลค่า โดยจัดประชุมจำนวน ๘ ครั้ง และศึกษาดูงานการจัดการมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒ ครั้ง

๓.๒ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาสัญญาการกำจัดมูลฝอยเพื่อศึกษาสัญญาด้านการกำจัดมูลฝอย และสัญญาเช่ารถเก็บขนมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร โดยคณะอนุกรรมการมีการประชุมรวม ๕ ครั้ง เพื่อพิจารณาหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำสัญญาด้านการจัดการมูลฝอยของกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓.๓ วิธีการศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญฯ ประกอบด้วยการนำเสนอข้อมูลของสำนักสิ่งแวดล้อมและผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมการให้ข้อสังเกต ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญฯ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการแปรสภาพมูลฝอยให้มีมูลค่า

๔. เหตุผลและความจำเป็นในการศึกษา

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีปริมาณมูลฝอยเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สาเหตุเกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างจังหวัดเข้ามาประกอบอาชีพ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการบริโภคที่มากขึ้น รวมถึงความนิยมของนักท่องเที่ยวในการเข้ามาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้ในปี ๒๕๕๗ กรุงเทพมหานครจัดเก็บมูลฝอยได้ ๙,๙๔๐ ตัน ต่ำกว่าผลการศึกษาปริมาณมูลฝอยของ JBIC (Japan Bank

International Cooperation) ประเทศไทยปี ๒๕๕๗ ประเทศญี่ปุ่น ที่คาดการณ์ว่าจะมีมูลฝอยเกิดขึ้นในปี ๒๕๕๗ ประมาณ ๑๓,๔๒๕ ตัน/วัน โดยมูลฝอยที่จัดเก็บได้จริงต่ำกว่าคาดการณ์ถึง ๓,๔๘๕ ตัน/วัน หรือร้อยละ ๒๖ จากปริมาณมูลฝอยคาดการณ์เป็นมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่ากรุงเทพมหานครยังมีปัญหาในการบริหารจัดการมูลฝอยที่จะต้องดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ การส่งเสริมการลด การคัดแยกมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการลด การคัดแยก และเพิ่มประสิทธิภาพการแปรสภาพมูลฝอยให้มีมูลค่า เช่น โครงการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน โครงการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โครงการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชนด้วยชุมชน โครงการจัดการขยะเพื่อการจัดการทรัพยากรในระดับพื้นที่แขวงจตุจักร เป็นต้น โดยนำหลักการ ๓R ซึ่งประกอบด้วย Reduce Reuse และ Recycle มาใช้ในการดำเนินงาน ถึงแม้กรุงเทพมหานครจะมีการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ แต่จากการศึกษาองค์ประกอบมูลฝอย ณ สถานีขนถ่ายมูลฝอย ยังพบมูลฝอยอินทรีย์ร้อยละ ๔๘ หรือประมาณ ๔,๗๗๑ ตัน/วัน และมูลฝอยที่สามารถรีไซเคิลได้ถึงร้อยละ ๑๔ ประมาณ ๑,๓๙๒ ตัน/วัน ที่ถูกนำเข้าสู่สถานีขนถ่ายมูลฝอย หากสามารถนำมูลฝอยเหล่านี้กลับมาใช้ประโยชน์จะช่วยลดปริมาณมูลฝอย รวมทั้งช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย ไม่เป็นภาระด้านงบประมาณของกรุงเทพมหานคร

๔.๒ การเก็บขนมูลฝอย กรุงเทพมหานครกำหนดนโยบายให้ประชาชนคัดแยกมูลฝอย โดยกำหนดวัน เวลา และความถี่ในการจัดเก็บ ขยะทั่วไปและขยะเศษอาหารจัดเก็บทุกวัน หรือตามที่สำนักงานเขตกำหนด ขยะรีไซเคิลจัดเก็บทุกวันอาทิตย์ หรือตามที่สำนักงานเขตกำหนด ขยะอันตรายจากชุมชนจัดเก็บทุกวันที่ ๑ และ ๑๕ ของเดือน หรือตามที่สำนักงานเขตกำหนด แต่พบว่าในหลายพื้นที่ยังมีปัญหาไม่มีระบบแยกเก็บขนมูลฝอยตามประเภท ทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการคัดแยกมูลฝอย สาเหตุที่ปริมาณมูลฝอยถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีการรณรงค์ส่งเสริมการคัดแยกมูลฝอย ประชาชนจึงนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์บางส่วนหรือขายเพื่อเพิ่มรายได้ ส่วนขยะอินทรีย์ซึ่งมีปริมาณมากยังไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบสารบำรุงดินหรือปุ๋ยหมักได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓ การกำจัดมูลฝอย กรุงเทพมหานครจัดเก็บมูลฝอยทั่วไปได้เฉลี่ย ๙,๙๔๐ ตัน/วัน และขนส่งไปยังศูนย์กำจัดมูลฝอยของกรุงเทพมหานครทั้ง ๓ แห่ง ได้แก่ ศูนย์กำจัดมูลฝอยอ่อนนุช ศูนย์กำจัดมูลฝอยหนองแขม และศูนย์กำจัดมูลฝอยสายไหม โดยมูลฝอยทั้งหมดจะถูกนำไปกำจัดด้วยเทคโนโลยีการหมักทำปุ๋ยร้อยละ ๑๒ และกำจัดด้วยการฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะร้อยละ ๘๘ มูลฝอยประเภทกิ่งไม้และกากจากตะกอนสิ่งปฏิกูล จะถูกนำมาทำปุ๋ยหมักที่โรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์อ่อนนุชและหนองแขม ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าและลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องนำไปกำจัด ในส่วนการกำจัดพบปัญหากระบวนการกำจัดยังไม่สามารถรองรับกับคุณสมบัติของมูลฝอยตามประเภท ทำให้มูลฝอยส่วนใหญ่ถูกนำไปกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ ดังเช่นปัจจุบันสามารถนำมูลฝอยอินทรีย์มาใช้ประโยชน์เพียงร้อยละ ๑๒ ในขณะที่องค์ประกอบมูลฝอยพบว่ามีสัดส่วนมูลฝอยอินทรีย์ร้อยละ ๔๘

๔.๔ ค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย ในปี ๒๕๕๖ กรุงเทพมหานครใช้งบประมาณในการเก็บขนและกำจัดมูลฝอยเป็นเงิน ๖,๑๑๙ ล้านบาท แต่สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บขนมูลฝอยได้เพียง ๔๕๕ ล้านบาท ทำให้กรุงเทพมหานครต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย ๕,๖๖๔ ล้านบาท หรือร้อยละ ๙๒.๕๖ ของค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย

๕. แนวทางการเพิ่มมูลค่ามูลฝอย

จากการประชุมเพื่อพิจารณาแนวทางทางการเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการแปรสภาพมูลฝอยให้มีมูลค่า และศึกษาดูงานการกำจัดมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร คณะกรรมการวิสามัญ ได้กำหนดแนวทางในการเพิ่มมูลค่ามูลฝอย ๒ แนวทาง ดังนี้

๕.๑ การเพิ่มมูลค่ามูลฝอยที่แหล่งกำเนิด ดำเนินการส่งเสริมการลดและคัดแยกมูลฝอยและใช้ประโยชน์จากมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดตามหลัก ๓R (Reduce Reuse Recycle) และพัฒนากระบวนการเก็บขนขยะให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับเทคโนโลยีกำจัดมูลฝอย โดยดำเนินการให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนบริหารจัดการขยะกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ คือ ลดปริมาณขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนที่จัดเก็บได้ลดลง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๖ (๖๙๗.๔๑ ตัน/วัน)

๕.๑.๑ การดำเนินการเพิ่มมูลค่ามูลฝอย แบ่งการดำเนินการเป็น ๓ ระดับ ประกอบด้วย

(๑) ระดับชุมชน มุ่งเน้นการรณรงค์ สร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการด้านการลดและแยกมูลฝอย รวมถึงการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครและสังกัดอื่นๆ สถาบันการศึกษา ห้างสรรพสินค้า ธนาคาร โรงแรม มินิมาร์ท ตลาด สถานพยาบาล วัดและศาสนสถาน ชุมชน หมู่บ้านจัดสรร และอาคารสูง ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนมากขึ้น เช่น การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเศษอาหารเลี้ยงสัตว์ การใช้ประโยชน์จากเศษอาหารในการผลิตก๊าซชีวภาพ (biogas) ที่แหล่งกำเนิด การส่งเสริมให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีการจัดระบบคัดแยกขยะรีไซเคิล และนำขยะอินทรีย์ไปหมักทำปุ๋ยหรือผลิตก๊าซชีวภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆในการจัดการขยะครบวงจร รวมถึงการสนับสนุนภาคเอกชนในการดำเนินการร้านรับซื้อของเหลือใช้มือสอง (Reuses shop) โดยการประชาสัมพันธ์การดำเนินการของภาคเอกชนดังกล่าว

(๒) ระดับสำนักงานเขต มุ่งเน้นให้สำนักงานเขตเป็นตัวอย่างที่ดีในการคัดแยกมูลฝอยและนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ โดยดำเนินการนัดเวลาที่ทิ้ง นัดเวลาเก็บขยะมูลฝอยแยกประเภท ดำเนินการคัดแยกเศษกิ่งไม้ ใบไม้ ผักตบชวา ไปใช้ประโยชน์ เพื่อหมักทำปุ๋ยในพื้นที่เขตหรือส่งหมักทำปุ๋ยผสมกากตะกอน สิ่งปฏิกูลที่โรงงานปุ๋ยอินทรีย์อ่อนนุชและหนองแขม รวมถึงรณรงค์ลดและคัดแยกมูลฝอยในชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ และทุกกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เขตให้มีการลดและคัดแยกมูลฝอย

(๓) ระดับกรุงเทพมหานคร เน้นการดำเนินการในภาพรวมของการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการเพิ่มมูลค่ามูลฝอย โดยการช่วยกันลดและคัดแยกมูลฝอยให้กรุงเทพมหานครนำมาจัดการตามประเภทมูลฝอย ได้แก่ การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้ผ่านสื่อในภาพรวมและเฉพาะกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย การจัดทำ Mascot ด้านการจัดการมูลฝอย เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ในการส่งเสริมการลดและคัดแยกมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร รวมถึงดำเนินการใช้ประโยชน์จากกิ่งไม้ ใบไม้ เพื่อหมักทำปุ๋ยในสวนสาธารณะหรือส่งหมักทำปุ๋ยผสมกากตะกอนสิ่งปฏิกูลที่โรงงานปุ๋ยอินทรีย์อินทรีย์อ่อนนุชและหนองแขม ในสวนขนาดใหญ่ของกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งจัดหารถเก็บมูลฝอยแยกประเภทเพื่อจัดเก็บมูลฝอยแต่ละประเภท

๕.๑.๒ การสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มมูลค่ามูลฝอย ได้แก่

(๑) การสร้างแรงจูงใจให้สำนักงานเขต เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการจัดการมูลฝอยและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เขตประสบความสำเร็จ

(๒) การจัดตั้งกองทุนการแยกขยะรีไซเคิลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

(๓) การศึกษากลไกในการคืนเงินให้กับสำนักงานเขตที่ประสบความสำเร็จในการลดปริมาณมูลฝอย เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สำนักงานเขตและประชาชนในพื้นที่ที่มีการลดและนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ โดยนำเงินที่ได้มาใช้ในการพัฒนาพื้นที่เขต

๕.๑.๓ ควรนำผลการศึกษากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนมาใช้ในการจัดการมูลฝอย สำนักสิ่งแวดล้อมได้ว่าจ้างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการขยะเป็นการจัดการทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยในรายงานได้มีการศึกษาถึงมาตรการทางสังคมของประชาชนที่มีผลต่อการ

จัดการมูลฝอย ซึ่งเมื่อการศึกษาเสร็จสิ้นควรมีการนำผลการศึกษากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง

๕.๒ การใช้เทคโนโลยีในการกำจัดมูลฝอย มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีกำจัดขยะมูลฝอยที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในการกำจัดมูลฝอยเพื่อนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด โดยให้ดำเนินการให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนบริหารจัดการขยะกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ คือ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดด้วยเทคโนโลยีกำจัดมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ในปี ๒๕๖๒ ของปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ในปี ๒๕๕๖ (๒,๙๘๙ ตัน/วัน) ดังนี้

๕.๒.๑ เพิ่มสัดส่วนการกำจัดมูลฝอยด้วยเทคโนโลยีที่สามารถนำพลังงานกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น ได้แก่ ดำเนินการโรงงาน Compost ขนาด ๑,๐๐๐ ตัน และ ๖๐๐ ตัน/วัน โรงงาน MBT (Mechanical Biological Treatment) ขนาด ๖๐๐ ตัน/วัน โรงงานเตาเผาขยะผลิตรกระแสไฟฟ้า ขนาด ๓๐๐ - ๕๐๐ ตัน/วัน รวมถึงการศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการกำจัดมูลฝอยด้วยพลังงานความร้อนขนาด ๒,๐๐๐ ตัน/วัน

๕.๒.๒ ในการว่าจ้างเอกชนดำเนินการกำจัดมูลฝอย ควรพิจารณาให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากผลพลอยได้ หรือจากการดำเนินการ เช่น พลังงานไฟฟ้า ปุ๋ยหมัก ฯลฯ ที่ได้จากกระบวนการกำจัดมูลฝอย

๕.๒.๓ ควรมีการเพิ่มสัดส่วนการจัดการมูลฝอยด้วยเทคโนโลยีที่สามารถเพิ่มมูลค่ามูลฝอย โดยเน้นการลดงบประมาณในการกำจัดมูลฝอย

๕.๓ การนำมาตรการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการลดปริมาณมูลฝอย โดยเพิ่มมูลค่ามูลฝอยด้วยการยกระดับเศรษฐกิจชุมชน จากการเพิ่มรายได้ให้ชุมชนในการนำมูลฝอยรีไซเคิลมาแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือขาย เพื่อเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้

๕.๔ การนำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter pays principle) เพื่อรองรับกฎกระทรวงที่กำลังจะมีผลบังคับใช้ในการกำหนดเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอย และเพิ่มเติมอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดมูลฝอย ซึ่งจะเป็นมาตรการที่ส่งเสริมให้ประชาชนลดการผลิตมูลฝอยให้น้อยลง โดยมีการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มมูลค่ามูลฝอยและเพิ่มรายได้ทำให้กรุงเทพมหานครสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอย และเพิ่มรายได้จากค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้

๖. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการแปรสภาพมูลฝอยให้มีมูลค่า

๖.๑ ในการทำสัญญากำจัดมูลฝอยควรมีเนื้อหาของสัญญาที่ชัดเจน คำนึงถึงผลประโยชน์ที่กรุงเทพมหานครจะได้รับ และลดระยะเวลาในการทำสัญญาลงเพื่อเปิดให้มีการแข่งขันสำหรับผู้สนใจ และต้องมีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าก่อนสัญญาสิ้นสุดอย่างน้อย ๒ ปี

๖.๒ ในการทำสัญญาการเช่ารถเก็บขนมูลฝอย ควรระบุการจ่ายค่าเช่าล่วงหน้า พิจารณาทำสัญญาเช่าจากคู่สัญญามากกว่าหนึ่งราย และไม่ควรทำสัญญาเช่ารถจากคู่สัญญารายหนึ่งเกินร้อยละ ๕๐ ของจำนวนรถที่เช่า เพื่อป้องกันมิให้งานจัดเก็บมูลฝอยซึ่งเป็นงานบริการสาธารณะที่ต้องให้บริการต่อเนื่องทุกวัน ต้องหยุดชะงักหรือมีอุปสรรคอันเกิดจากคู่สัญญาต้องคำพิพากษาของศาลให้ล้มละลาย หรือถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือถูกหมายบังคับคดีสภาพของรถตลอดระยะเวลาสัญญา รวมถึงประเมินประสิทธิภาพของคู่สัญญาทุก ๑ ปี

๖.๓ การร่างสัญญาที่จะจัดทำขึ้นใหม่ ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพิจารณา เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นต้น เพื่อร่วมกำหนดทิศทางและเจตนารมณ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุดกับกรุงเทพมหานคร

- ๖.๔ ในการทำสัญญาควรระบุผลพลอยได้จากการดำเนินการจัดการมูลฝอยเป็นของกรุงเทพมหานคร
- ๖.๕ ควรมีการตรวจสอบระบบการชั่งน้ำหนักมูลฝอยแบบ Online และสับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครที่ดูแลระบบทุก ๓ เดือน เพื่อไม่ให้เกิดการเอื้อประโยชน์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและคู่สัญญา
- ๖.๖ ควรมีระบบการตรวจสอบน้ำชะมูลฝอยและน้ำทิ้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากศูนย์กำจัดมูลฝอยจากหน่วยงานภายนอกและรายงานทุก ๓ เดือน
- ๖.๗ ในการจัดการรถเก็บขนมูลฝอย ควรพิจารณาความจำเป็นและความเหมาะสมของสภาพพื้นที่เขตของสำนักงานเขต และศึกษาเปรียบเทียบ ข้อดี ข้อเสียของการซื้อรถและเช่ารถเก็บขนมูลฝอย รวมถึงพิจารณาการทยอยซื้อรถเก็บขนมูลฝอยบางประเภททดแทนการเช่า
- ๖.๘ กระบวนการในการจัดการรถ (เช่า) เก็บขนมูลฝอย ควรมอบภารกิจให้ ๕๐ สำนักงานเขต เป็นผู้ดำเนินการจัดหา (เช่า) เอง ซึ่งสำนักงานเขตจะสามารถบริหารจัดการ รวมถึงการดูแลบำรุงรักษาจะเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว โดยอาจทำเป็นโครงการนำร่อง เพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการรับจ้างมหาชนขยะมูลฝอยในแต่ละเขต ระยะของกรอบสัญญา ๑ ปี โดยให้เอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการอย่างน้อย ๓ บริษัท
- ๖.๙ ควรทำการวิเคราะห์ ประเมินความคุ้มค่า รวมทั้งงบประมาณที่เพิ่มขึ้นตลอดอายุการใช้งาน ก่อนหมดอายุของสัญญาเช่ารถเก็บขนมูลฝอย ๒ ปี
- ๖.๑๐ ควรมีการควบคุม กำกับ ดูแล รวมทั้งพิจารณาถึงปัจจัยเสี่ยง ความเสียหายของการไม่ปฏิบัติตามสัญญา เพื่อจัดทำเป็นหลักเกณฑ์วิธีการควบคุมการดำเนินการด้านการจัดการมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ๖.๑๑ นำระบบการให้รางวัลมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานเก็บขนมูลฝอย โดยประชาชนที่แจ้งจะได้เงินรางวัล จากการแจ้งข้อบกพร่องของการจัดเก็บมูลฝอยที่ไม่เป็นไปตามวัน เวลา ที่กำหนด
- ๖.๑๒ เพิ่มรายได้ด้วยการโฆษณาบริเวณข้างรถเก็บขนมูลฝอย
- ๖.๑๓ ควรมีการว่าจ้างสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทำการศึกษาวิจัย วิธีการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมกับกรุงเทพมหานคร
- ๖.๑๔ ควรจะนำระบบอัดขยะ (Compactor) ที่มีอยู่ ณ ศูนย์กำจัดมูลฝอยสายไหมมาใช้ประโยชน์ในการอัดขยะที่เป็นส่วนเกินจากสัญญาจากเหมาเอกชนขนมูลฝอยจากศูนย์กำจัดมูลฝอยอ่อนนุช และนำไปทำลายโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกสุขลักษณะ วันละไม่น้อยกว่า ๑,๘๐๐ ตัน เพื่อลดน้ำหนักค่าใช้จ่ายไปกำจัดต่อไป
- ๖.๑๕ ควรมีการสอบถาม สืบรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับมลพิษในพื้นที่ฝังกลบขยะ เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชน และข้อร้องเรียนต่างๆ
- ๖.๑๖ ควรกำหนดนโยบายในการกำจัดมูลฝอยให้ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง เพื่อมุ่งสู่สังคมไร้ไซเคิล โดยกำหนดรูปแบบการจัดการมูลฝอยที่ต้นทาง และนำมูลฝอยไปฝังกลบให้เหลือน้อยที่สุด โดยมุ่งเน้นการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ ภายใต้หลักการ ๓ R (Reduce Reuse Recycle) รวมทั้งการนำขยะอินทรีย์กลับมาใช้ประโยชน์มากขึ้น เพื่อเพิ่มมูลค่าและประหยัดงบประมาณของกรุงเทพมหานคร หากมีการนำขยะมาหมุนเวียนเป็นพลังงานควรคำนึงถึงงบประมาณของกรุงเทพมหานคร เช่น การดำเนินการระบบเตาเผาเพื่อนำพลังงานทดแทนกลับมาใช้ประโยชน์ โดยลดปริมาณการนำมูลฝอยไปฝังกลบ
- ๖.๑๗ การบริหารงานของสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานครควรมีการจัดทำกรอบแผนงานให้ชัดเจน โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และมีแผนสำรองบรรเทาเหตุสำหรับเหตุการณ์ไม่ปกติ หรือภัยธรรมชาติที่ไม่สามารถให้รถออกปฏิบัติการได้ โดยแบ่งเป็น การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และการประชาสัมพันธ์

๖.๑๘ กำหนดนโยบายให้มีหลักสูตรการแยกขยะในโรงเรียนตั้งระดับแต่ปฐมวัย และ กรุงเทพมหานครควรประชาสัมพันธ์รณรงค์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และ สสส. ปลุกฝังให้สังคมรังเกียจผู้ที่ไม่ทิ้งขยะลงในถังขยะ และไม่รักษาความสะอาดนอกบ้านตนเอง เช่นเดียวกับที่กระทรวงสาธารณสุข และ สสส. ร่วมกันรณรงค์เรื่องการไม่สูบบุหรี่ และเอาจริงจังกับข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครที่มีโทษปรับพร้อมเพิ่มการสร้างให้แรงจูงใจโดยให้รางวัลผู้แจ้งเบาะแสให้เทศกิจเข้าดำเนินการจับและเปรียบเทียบปรับ

๖.๑๙ เปิดโอกาสให้เอกชนหรือหน่วยงานอื่นเข้ามารับข้อมูลฝอยหรือนำมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ เช่น บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด ฯลฯ เพื่อสร้างรายได้ให้กรุงเทพมหานครและลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดมูลฝอย โดยแจ้งให้คณะกรรมการการรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม ประจำสภากรุงเทพมหานคร ดำเนินการศึกษาต่อไป

๖.๒๐ ในการจัดทำโครงการต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร ควรมีการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพควบคู่กับการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๖.๒๑ ควรบูรณาการภารกิจการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ ประกอบด้วย ฝ่ายเทศกิจ ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ฝ่ายโยธา ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ฝ่ายการศึกษา เข้าตรวจสอบพื้นที่สาธารณะแบบสแกน เช่น ถนน คู คลอง แม่น้ำ ฯลฯ เพื่อป้องกันปัญหาความสกปรกและความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่ เช่น รถที่เจ้าของนำมาจอดในตรอก ซอก ซอย จนยางแบน ควรลากออกไปจากผิวถนน แล้วให้เจ้าของไปไถในราคาสูงเพื่อเป็นรายได้ของกรุงเทพมหานคร สำหรับคู คลอง แม่น้ำ ควรมีรางวัลให้ผู้ที่แจ้ง อาคารบ้านเรือนควรมีการแนะนำเข้าช่วยเหลือให้มีการปรับปรุงที่สะอาดและสวยงาม เป็นต้น รวมถึงนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ควบคู่การดำเนินการ เช่น การใช้กล้อง CCTV เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการป้องกันและป้องปรามการเกิดปัญหา

๖.๒๒ หากในอนาคตกรุงเทพมหานครมีนโยบายที่จะจัดซื้อรถเก็บขนขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น กรุงเทพมหานครควรติดต่อสถาบันอาชีวะเป็นคนกำกับดูแล ช่วยเหลือกรณีรถขัดข้องในแต่ละพื้นที่

นางวรรณวิไล พรหมลักขโณ
กรรมการและเลขานุการ